

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben:			
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 10 kor. — fill.		
Fél évre . . . 5 . . .	Fél évre . . . 5 . . .		
Negyed évre . . . 2 . . . 50	Negyed évre . . . 2 . . . 50		
Egy óra . . .	Egy óra . . .		
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **IFJ. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:
 Hat hasábon petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szöveg 4 fillér.

Hivatalos gorombáskodások.

Születésétől a haláláig a közigazgatás tartja számon a magyart. A születését ott jelentik be, 6 éves korában ott jegyzik elő iskola kötelesnek, 21 éves korában katonának, ha házasodik, ott cselekszi azt, ha megszapordik a családja, ott jelenti be. Ha kihágást követ el, ott büntetik meg. Még holmi risz-rosz gunyhót sem építhet a hatóság tudta nélkül. Adót, porciót és megymást ott fizet, amíg bír, ha nem fizet, onnan küldik nyakára a végrehajtót és végül, ha megunja a földön való vergődést, az is a hatóság tudtával történik. Ez az ugynevezett közigazgatás. Van, volt és lesz mindig, mert lennie kell. A közigazgatást a nép tartja fenn az adójával. Egész sereg ember él azon hivatalokban, akiknek a hivatása a néppel való érintkezés.

Ezek az urak, a nép pedig, legalább a legnagyobb része, komisz paraszt. Bizony ezen mivoltját érzetik is velük az urak, akiknek nem tetszik a subaszag, a sáros csizma, az orrcsavaró dohányillat. De hát mit tehet arról a szegény ember, ha neki a törvény értelmében érintkeznie kell az urakkal. Nem szívesen teszi, az bizonyos, de nem kerülheti el.

Hogy miért nem szeret érintkezni a nép fia a hatósággal és hatóság

gi személyekkel, annak egyik főoka a bánásmód már tudniillik azon bánásmód, melylyel a tekintetes urak elbánnak véle, lévén az nem valami előzékeny, sőt inkább mondhatni, goromba. A tekintetes urak java része, tisztelet a kivételnek, azt képzei magáról, hogyha a felekkel otromba módon gorombáskodik, tekintélyt szerez magának. Az apró rőndérnép és esküdt uraimék pedig az ő egyszerű mivoltjukban felebvalóik képére és hasonlatosságukra cselekeszenek.

Az ő szemükben a fél, és különösen hangsúlyozzuk, a szegényebb sorsu magyar nem más, mint komisz paraszt, akivel éreztetni kell a tekintélyt, akit büntetlenül lehet szidni, sőt ha biztonságba van a világ szájától, meg is lehet verni, pofozni.

Nem csoda, ha a köznép ellen-szenve az idők folyamán szenvedélyes gyűlöletté változott. Az oka ennek maga a közigazgatás hatóság, a hivatalnokok basáskodása. A szegény ember ellenségét látja minden közszemélyben, akitől mindent, csak éppen jót nem várhat.

Egész leplezetlenül elmondjuk, mit gondol a paraszt az urakról. Legelőször is azt, hogy azoknak joga van vele gorombáskodni, mert övék a hatalmas és dicsőség, ha valamit el akar érni, azt hiszi, az másképp nem

megy, mint némi kenegetéssel. A kerék úgy forog jól, ha kenik.

Ha bajba kerül, úgy véli, hogy csak anyagi áldozatok árán menekülhet. A magyar még ma is azt képzei, hogy pár száz pengőért most is kihuzhatja a fiát a katonáskodás alól, má is elkerülheti a törvény kezét, ha oldalba üti az urakat, természetesen szelid banknótával.

Közhit és köztudat a nép fiai közt, hogy a közigazgatás urai, a hivatalszolgától föl a legnagyobb méltóságig, neki mind ellenségei, akik vele mindnyájan gorombáskodnak, rosszul bánnak, akiket azonban meg lehet vesztegetni. Ez a való tény, pedig ma már talán a kenegetés még sem oly könnyen megy, mert tisztességes, jóra való köztisztviselőink vannak, akikhez a megvesztegethetőség gyanujának az árnyéka sem fér.

De hát akkor mért táplálja a köznép a sanda gyanuját minden közigazgatási alkalmazott iránt? Egyszerűen azért, mert még ma is akad sok nagyhang, de azért megvesztegethető alak, a kiről az egyszerű ember általánosít. Ideje volna már, ha a kormány tenne valamit annak érdekében, hogy a közigazgatás korrupciójáról és az egyes hivatalnokok gorombáskodásáról a népben támadt vélemény megjavuljon. A felekkel bánjanak előzékenyen, a kenegetéseknek pedig véget vetni.

Eltűnt a madár.

Az édes gyermek koromba történt, most eszembe jutott leírom.

Nyolcz éves lehettem mikor látogatóba s bemutatni vittek a szüleim a keresztanyámhoz, alig bírtam szemben nyugodtan ülni az édes anyámmal az ut alatt — végre a félig lebecsátott hintóból megragadta a figyelmem a legelő ménes. Köztök a Csinos az én lovam harapdálta a harmatos füvet. De nem lehetett megugrani, pedig jól ösmert az öreg csikós, rajtam függött az apai szem, ő pedig nem ösmert tréfát!

István kocsis meghuzta a 4 fekete ló gyeploszárát s megállott a Kovászói vár előtt.

„Itt a keresztfia hugom asszony” szólalt meg az édes apám — galléron fogva elibe állított a vár urnójének.

Miután illemtudólag kezét csókoltam — keresztanyám özv. Pogány Istvánné nap-sütötte, eső verte arczomon végig jártatta finom kezét — így szólt az öreg kertészhez. Márton! mutogassa meg a vár kerti romokat és vigyázzon a gyermekre!

Hamarosan összevissza jártuk a sok muskát uj-violás virágagyakat. Kíváncsian kapaszkodtam fel egy szöglet torony párkányáig, mely el volt óvatosságból fedve. Az öreg Márton intett a fiának az gyors fordulattal elibem ált egy hápogó gácsér kacsával.

Ide nézzen szállított az öreg, ledobom ezt a kácsát a kutba (s felbontott két fodó tölgy deszkát hirtelen) és közbe erősen átfogva a derekam kitarított a meredély szélén, most nézzen a torony alá a Borcsa folyó hátán vigan bugdácsolt a kácsa.

Napszáltakor jött a csorda — köztök a keresztanyám kedvence Fajtlika, a szarvas tehén, (mintha most is látnám oly elevenen maradt e kép az eszembe). Hagyta fejét simogatni — nyalogatta a kezem — de hogy a megszokott só, vagy cukor nem volt közel — ott hagyott.

Nem is erről, hanem a Csókákról akartam beszélni, a Márton kertész fiától kaptam bucsuzóra. Fénylő kékes tollu fürge szemű nagy sárga száju madarak voltak. Csóré — meg Stanczi — volt a nevök.

A hogy haza értünk a Csóré Pál öcsémnek adtam a Hánzlit én fogtam pártul.

Szelidek voltak már. A Hánzli melletttem ugrált — nyitogatta a csóré, verdesett a két szárnyával vagy szóllott csó—csó!

Hangos kacajra fakadtam, a mikor a friss máj szeletkéket kikapta az ujjam közül — falatozás után köszörülgette a csóré — közbe nagyokat szökött örömben.

Ha éhes volt, ugrált utánnam, Kénytelen volt vele, kivolt huzva 2 vezér tolla, az alsó csóréból levágva.

Minden etetéskor a tornácz fájáról a karomra kellett átugrania, a piros eseresznyt mindig távolabb tartva.

Egy hónapi gyakorlat után a vállamra is merészkedett, kezdett a vezértolla kinőni.

Később ha lépést lovogoltam körbe az udvaron, Hanzi ur az aprójószág közt ugrált, hangomra: Hánzli ide! a vállamra röpült.

Meg is kapta érte a jutalmát. Kimerészkedtem vele a mezőre is, ő kelme ott ballanzírozott a vállamon, fel-

Mártonfalvai György

híres nagy professzorunk debreczeni háza.
— Csapó utcán. —

Közli: **Zoltai Lajos.**

Az Urnak 1660-dik esztendejében özö-
nével zudult a szerencsétlenség a mi sze-
gény hazánkra. Tragikus bűnhődés ez nagy-
ravágyó Rakóczy György lengyelországi ka-
landos vállalkozásáért, amelyet két ország
enger könny hullásával siratott meg.

Székjdi Achmet budai basa uri török
hitével tett fogadása ellenére is 100 ezer
tallérig irgalmatlanul megsarcolta Debre-
czenet. A környékbeli falvakat felperzseltte,
lakosait részben levágta. Két hét múlva a
gyaszos végű gyalui csatában halálosan meg-
sebesül maga Rakóczy fejedelem is. Nem
sokkal ezután (aug. 27.) a polgár háborútól
is pusztuló Erdély kulesát, az erős Váradot
is megveszi a török, a német császár közel
táborozó hadainak térlensége miatt. A négy
hetes hősi védelemben felénnyire apadt vi-
tez varórség szabad eimenetelt köt ki ma-
ganak, a ref. főiskola nyomdájának és könyv-
tárának. Az őrség nagyobb részét 200 deb-
reczeni szekerén Debreczenbe kísértette Ali
basa. A varadi lakosok közül is sokan, va-
lamint az ottani virágzó főiskola deakjai
közül azok, kik el nem vészettek az ostrom-
olt bástyákon, tudós tanáruk, az ifju Már-
tonfalvai György vezetése alatt ugyancsak
Debreczenben lelének új hazát.

Debreczen pedig megnyitá vendégsze-
rető hájkát a hujdosók előtt; ambár már
a falvakról idemenekült ügyefogyott nép
tartása is terhes volt, sőt nem kicsiny
veszedelemmel járt. Az idegenek között sok
volt az ide beszorult szegény külföldi (vidéki)
predikátor is. Ezeket tiszt. Nógrádi Matyas
debreczeni esperes ur instálására feloldozta
a tanács utcaszer, árokasás, egyéb paraszti
szolgálat alul, borokból, buzajókból, amit
az evangéliumból kerestének, adót nem kel-
lett fizetniök.

A nádudvariak hasonlóképen Debre-
czenben vonták meg magokat; nem is akart-
tak falujokba visszaköltözni. Huszain basa
tehát Biczó Istvan uramat (aki többször vi-
selt főbírósgot) ötöd magával erősen meg-
verette s tömlőczbe hajtotta őket Váradon,

emelt szárnynyal tartva fent az egyensúlyt.
Ha, ha, olyan nevetni való is volt az, mi-
kor közbe fél szemmel rám sandított.

Ha kedve telt, leszállt a rétre, vagy
az országot porába, szolításomra visszatért
hűségesen, az arcomhoz fenve a csőrét.

Elküldött az apám Beszébe, a kapá-
sokat feljegyezni. Vittem a Hanzlit, hadd
kóstolja meg ő is a lágyulni kezdő szöllőt.

Két esetre nem gondoltam. Mi lesz,
ha közibök kerül az atyafiságának? Meg
hogy bármily jó sorja van is nálam —
csak r a b m a d á r ő!

A Piskarkus hid mellett nagy nemzet-
gyűlést tartottak a csókák. Hanzli messziről
észrevette, közibük szállott mondva: csó!
csó!

Láttam, hogy nem igen szivesen lát-
ták a toladó idegent.

Rákiáltottam: Hanzli ide! Hangomtól
a gyűlés feloszlott. Távól egy vadkörte fára
települt, Hanzli ur köztük. Átugrottam az
árkot s közelebb lovagoltam, felrepült ő is
a többivel. Fellelte az atyafiait.

Gyermekek szívemnek fájt az elválás, de
nem heragudtam rá. Tőle, a vadmadártól
vésődött lelkembe, hogy kell szeretni a
f a j o m s megbecsülni a s z a b a d s á g o t.

Irtá: **Kaczagán.**

azért, hogy a nádudvariak be nem mentek
sokszori parancsolatjára is.

A váradiakat pedig szép ígéretekkel
csalogatta, csak költözzenek haza. 1662.
májusban két böcsületes tanácsbeli embert,
varadi böcsületes embereket is hármat hi-
vat magához. Ugy mondotta szóval Huszain
ő nagysága, Váradnak egyik utcáját ma-
gyarral akarja megültetni. Templomot hagy
építeni, harangot is tartani.¹

Am a váradi atyafiak nehezen moz-
dultak. Még a következő év elején is De-
reczenben tartózkodót nagyobb részök. A
törökök meg igen szorongatják őket s külön
akarják adóztatni őket a várostul. A basa
márctzius végén keményen parancsolja, csak
egy is a váradiak közül el ne mennyen (t.
i. másfelé), ha kinek közzülök szekerek va-
gyonj mindgyárt mindenestül mennyenek s
Vasarhelyre (Váradnal szomszédos kis köz-
ség) szaljanak; akiknek szekerek, járó mar-
hajok nincsen, a (debreczeni) bíró adjon
szekeret alajok. Ha pedig csak egy el me-
gyen is benne, erős török hitre mondotta,
két ezer tallért veszen érette a városon.

Majd hit levelet adott Huszain a vá-
radiaknak. Most már Szőlöst jelöli ki lakó-
helyül, A hit levélben a váradi, szőlősi,
custosi, valffi, alpari földeket conferálja né-
kiek. A templomot, valamint akarják, épít-
sék meg. Egy vízi malmot minden jövedel-
mevel és koresmát is ad nékiek. A tegdi
vásárt pedig Szőlőstre hozza.²

Jegyzőkönyveinkben nyomát annak már
nem találom, vissza költözzenek-e a váradiak?
Azt hiszem egy részök engedett a török íger-
getésének. De azt tudom, hogy némelyek
végleg itt maradtak és csakhamar tekintélyes
helyet vívtak ki a város köztársadalmi éle-
tében.

A töröknek szüksége volt, hogy Várad
ismét meg népesüljön adófizető néppel. De
jobbágyai lelki és kulturális igényeivel mit
sem törődött. Bezzeg Mártonfalvai Györgyöt
meg az ő deakjai nem eszalogatta vissza. És
a híres váradi főiskola áttelepülése új kor-
szakot nyit a debreczeni collegium 350 éves
történetében. A pápai iskola 1666 ban, a
sárospataki 1672-ben elűztvén a katholicu-
sok által, a dunántúli, felső magyarországi
megyék ref. ifjusága is a debreczeni oazisra
vándorolt, tudomanszomját oltogatni. A tógás
deakok száma megháromszorozódott, meg-
négyszereződött. A magyar reformátusság
egyetlen universalis scholájának Mártonfalvai
György vala éltető lelke.

Szóval, tollal és tettel egyformán si-
keresen fáradozott az iskola felvirágoztatásan.
A városi tanács 1662. őszén szeptember
19-én közadakozásra hívja fel a város népét,
hogy a schola építését, kitől mi telik, se-
gitse. Három hét múlva már építik a scho-
labeli kamarákat (deakok lakószobáit) a
napkeleti soron³). 1664-ben az ifjuság arra
kérte a tiszteletes tanácsot, hogy Mártonfalvy
Györgyöt a főmesterségben (rektorságban)
állandósítsa, auditoriumot (tantermet) is
építtessen.⁴ A fáradhatatlan rektor pedig
tehető jöltevők áldozatkészségének bőforra-
sát nyitja meg az iskola és tanuló ifjuság
javára. Apaffi fejedelem évente 2000 kőst
ajánl a collegiumnak. Az amplissimus coetus,

¹ Ozman törvény szerint a fegyverrel meghó-
ditott területen minden köz- és magánbirtok a szul-
tán tulajdonává lett. Ez alapon, de meg katonai
okból is, Huszain basa Debreczennek Váradon a Sz.
Márton utcában levő házat is elvette, de később
a váron kívül, Olasziban mást ígért az elvett haz
helyett. A harangtartás megengedése török részről
különös kedvezmény volt a keresztény ráják javára.

² Városi jegyzőkönyv. 1662. 1663. 6. 171. 175.
178. lapokon. E följegyzéseket a váradiak vissza-
telepítéséről mint Várad történetét érintő ismeretlen
adatokat közlöm.

³ Városi jegyzőkönyv 1662. 72. 81. lap.

⁴ Városi jegyzőkönyv 1664. 388 lap.

a nemes tanuló ifjuság a tanács engedél-
mével Várad utcán két százaz malmot
vásárol.

Mártonfalvai mellett egy időben vilá-
gólnak a debreczeni collegiumban a nem
kisebb tehetségű és híru Szilágyi Tönkö
Márton és Lisznyai Kovács Pál profesz-
sorok.

Mindhármójuk életrajza, kellő méltatása
még mindig megíróra vár. Általános szem-
pontból kevés értékű, de helyi szempontból
mindenesetre érdekes adatok Mártonfalvai,
és Lisznyai magán életére, családi viszonyaira
nézve, amiket ezuttal köztudomásra akarok
hozni.

Mártonfalvai György, ez a gyakorlati
érzékű tudós professzor a maga és felesége
pénzén 1675-ben Csapó utcán derék kőhá-
zat szerzett.

Ez a ház azelőtt Galgóczy Pál nevű
czivise volt, a ki emez atyai örökséget
1674-ben 400 frt. és egy pár urnak való
puska felüladása mellett elcsérlette Jenei
Bernát Janos, egy nehéztérmetű össze-
férhetetlen tanácsbeli polgár péterfautczai
kisebb házával. Amde Mártonfalvai Györgyné
és Tóth Istvánné vérségi jussok lévén a
házhöz, amelyért Mártonfalvaiek már előbb
illő art kinaltak, ellen mondtak az elide-
genítésnek. Mire Galgóczy visszavonta amaz
eladást s házat 1675. végén örökösen
Mártonfalvai Györgynek. és feleségének,
Nagy másként Csapó Katanak engedte át
972 magyar frton. ⁵) 1681. apr. 23-án, „a
ritka példaju életével, tiszta tudományával
hasznosan építő Mártonfalvai György urat
miután Scholankban a professzorságot 22
évig dicséretesen viselte volna, hosszas sin-
lődés után a magyar ekklesiáknak és nevezete-
sen Scholanknak elfelejtethetlen szomorusa-
gára a böcsütelőtű Isten e világból kiszől-
totta.“

Özvegye Csapó Kata később a kollé-
gium másik híres-neves professzorához, Lisz-
nyai Pálhoz menvén feleségül, 1691 ben ez
a ház már ugy említettik, mint a Lisznyai
Pal ur háza.⁶)

1713. jun. 7-ig maradt e ház a Már-
tonfalvai család birtokában. Ez időből ugyan-
is ezeket találtam feljegyezve:

„T. Mártonfalvi Sámuel ur nemes
szoboszlói Ecclesia praedicatora Csapó-ut-
czában északi soron napkeletről Szőke Mi-
haly, napnyugtáról Püspöki Gergely házaik
szomszédóságban lévő, edes anyja Nagy
Kata, azelőtt Tiszt. Mártonfalvi Györgyné,
utólszor T. Lisznyai Pál debreczeni profesz-
zor uramék Relictája által ő kegyelmének
örökösen maga acquisitumát (leányit minden
képen kiházásitván s elégitvén) legált házat
mind maga, mind pedig említett edes anyja
szükségeiben contrahalt adósságit különben
nem fizethetvén, praedicatori functiója miatt
gondját sem viselhetvén, romladozását nem
építhetvén és a nélkül semmi hasznát sem
vehetvén, adta örök áron Diószegi István-
nak, feleségének Váradi Szabó Erzsébetnek,
s maradékjoknak in fl. 513. Cum evictione.“⁷)

Ez a ház, amely 1741 ben Zilahi Sá-
muel uramé és Babócsai Annáé volt, a
melyet Babócsai Anna, később Szeremlei
Samuelné 1759-ben már 2300 m. frton es-

⁵) Városi jvk. 1674. 1675. 829. 859 és 1049.
lapokon.

⁶) Városi jvk 1691. 755 l. Fényes István no-
tárius örökösei 500 frton eladják a Lisznyai P. ur
szomszédóságban, tőle keletre fekvő atyai házokat
Pósalaki Jánosnak és Kis Ilonának. Ezekből pedig
1.13-ban ugyanezen házat nemes Szőke Mihály és
Tornaaljai Zsuzsanna vették meg 580 frton s még
ebben az évben 85 frton hozzá vették a keletfelől
szomszédos, a Karancsi köz (most Vár u.) által ha-
tárolt Thuri Lai-féle telket is. Jvk. 1713 251. l. Szőke
M. utódai Baranyi Samuelnek adták el ezt a házat.
Azután a collegiumra szállott, mely 1758. Dömsödi
Gergelynek adta el. Ma Slezák Berzöfi ház.

⁷) Városi jvk. 1713. 226. l.

kütt Váradi Baranyi Józsefnek (később táncsnok és főmester) és Konyári K e n é z Máriának adott el, *) kétségtelenül megállapíthatólag ugyanazon Csapótezai telken állott, amely ma 16. számot visel és özv. Kardos Istvánné tulajdona.

Másfél évvel ezelőtt, mikor a Szózat halhatatlan költőjének születése századik évfordulóját ünnepelték országszerte, már megírtam: mily dicső emlék fűződik e szerény külsejű házhoz. Azon módon állanak még az alacsony boltíves szobák, amilyenek voltak akkor, amikor Vörösmarthy Mihály és családja 1849-ben öt hónapig benne lakott.

Másfél évvel ezelőtt még nem tudtam hogy más nevezetessége is van e tisztos polgári fundusnak. Most imé állítom és bizonyítom, hogy 225 év előtt ugyanezen a helyen állott a debreczeni kollegium két nagynevű, örök érdemű professorának, a protestáns tudományosság, a magyar nemzeti genusz és irodalom két előkelő munkásának a hajléka.

Háromszoros ok, hogy kegyelettel nézzünk ez öreg házra; hogy a hazafiúi hála minél előbb emléktáblával jelölje meg a falait.

Az angol koronázás elhalasztása.

Amit napok óta titkoltak, vagy legalább is kisebbíteni iparkodtak ma hivatalos beigazolást nyert. Az angol király olyan nyíltan sulyosan beteg, hogy tartós rosszullete miatt az angol koronázást bizonytalan időre el kellett halasztani. A hír hivatalos publikálása természetesen a legnagyobb és legkinosabb szenzációt keltette. Már együtt vannak az angol fővárosban valamennyi hatalom hivatalos képviselői, akik a koronázási ünnepre való részvétellel meg voltak bizva. A világ minden részéről érkeztek a vendégek, London már megtett minden ünnepi előkészületet aziránt, hogy az ünnep mennél nagyszerűbb legyen és most egyenesen orvosi rendeletre be kellett az összes előkészületeket szüntetni a koronázás egyelőre elmarad, mert a király betegsége miatt azt nem lehet megtartani.

Már tegnap, amikor a királyi pár megérkezett Londonba, észrevették, hogy a király nagyon rossz színben van. Csak dotjára tamaskodva tudta elhagyni a vasúti kocsi és a nagy meleg dacára is felöltö volt rajta. El volt terjedve udvari közközlésben az a hír is, hogy a király a koronázás után sulyos operációnak fogja magát alávetni, de ezt a hírt még az esti órákban az összes diplomáciai képviselők útján megczafolták, mert nem akarták a Londonban tartózkodó fejedelmi vendégeket megijeszteni.

Ma azonban olyan sulyos lett a király állapota, hogy az orvosok kijelentették, hogy nem tehetik ki VII. Edwardot a koronázás faradalmainak és hosszú tanácskozás után, a kabinet iroda hozzájárulásával elhatározták a koronázás elhalasztását.

Erről aztán egy rövid kommunikét adtak ki, mely így hangzik:

A király gyengélkedése miatt a koronázási ünnepségeket bizonytalan időre elhalasztották.

Később megérkezett az a hír is, hogy a királyt megoperálták.

Az elhalasztásról rögtön értesítették a Londonban lévő fejedelmi vendégeket, azzal, hogy a koronázás újabb terminusáról rögtön

*) Tassionale 1746—1767. 485 1.

értesíteni fogják őket, mihielyt azt a király állapota megfogja engedni.

Ezért a legtöbb fejedelmi vendég még nem döntött az elutazás dolgában, hanem egyelőre Londonba marad.

London népét az elhalasztás rendkívül konsternálta. Az összes előkészületek egyelőre abba maradtak.

A debreczeni Székely-társaság ülése.

A „Debreczeni Székely Társaság” választmánya első rendes gyűlését a tegnapi — e hó 24-én — délután tartotta meg a Jogász és tisztviselői kör helyiségében.

Az elnöki tisztet Pünkösty Ferencz kir. főmérnök töltötte be. Targyalás alá vétetett a társaság újonnan szövegezett alapszabályai, mely csekély módosítás után egyhangulag elfogadtatott és annak megerősítés végett leendő fölterjesztése az elnökségre bízott.

Targyaltatott a „Marosvásárhelyi Székely Társaság” azon átirata, hogy a székely fürdők látogatottsága emelése czéljából intézzen társaságunk a kereskedelemügyi miniszterhez feliratot az iránt, hogy a Budapest—Prediál vasúti fővonalon a székely földi fürdőkre utazók részére az idény tartama alatt Brassó—Sepsi-Szentgyörgyön át Csikszeredáig, Brassó, Sepsi-Szentgyörgyön át Kézdivásárhelyig, továbbá Budapest—Héjjasfalván át Székelyudvarhelyig a személy és gyorsvonatokhoz adjon közvetlen kocsikat, azon czélból, hogy az e vasutvonalok mentén fekvő fürdőkre utazó közönség meglegyen kímélve az átszállás kellemetlenségeitől.

Továbbá rendelje el az ezen vonalok mentén, vagy közelében fekvő Előpatnk, Sepői Bodok, Málás, Tusnád, Zsögöd, Ráson, Kovászna, Homorod, Szajka, Dobogó, Lobogó, Király, Korond, a m.-vásárhelyi Szászrégen és Küküllő-szög sóváradai vonalak közelében fekvő Borszék, Pörgenysóakna, Alsó-idécs, Szováta, Korond Székely fürdőkhez menetérti jegyek kiadását s lehetőleg a menet jegy áráig való mérsékléssel ugyancsak a fürdőidény tartamára. A társaság választmánya hason szellemű felirat felterjesztésével az elnökséget megbizta és egyben kimondotta hogy addig is a mig ezen felirat kedvező elintéztést nyerne a Székely fürdőkre vonatkozólag és az ottan nyerendő esetleges kedvezményekről a társaság jegyzője: Vántsá György készséggel ad felvilágosítást.

Elfogadtatott és hason szellemű átirat szerkesztése kimondatott az orvos egyesületekhez intézendő átiratra vonatkozólag is, azon czélból, hogy betegeiket és üdülést keresőket a külföldi fürdőkkel egyenlő, sőt sok tekintetben azokat felül is muló Székely fürdők látogatására irányítsák.

Társaságunk választmánya határozati-lag kimondta, hogy sürgős megkeresést intézend a Székelyfürdők tulajdonosaihoz az iránt, hogy a lehető legrövidebb idő alatt tudassák az elnökséget, hogy társaságunk tagjai s általában az oda menni óhajtó be-

tegek és üdülést kereső vendégek részére minő kedvezményeket óhajtanak megadni?

E tárgyban utasította a jegyzőt, hogy a megadott kedvezményeket, a helyi lapokban közölje és a hozzáfordulóknak a szükséges felvilágosításokat adja meg.

A „Székely Társaság” választmánya tagok gyűjtése czéljából aláírási ivateket bocsát ki, melyeket e hét folyamán fog az elnökség szétküldeni.

Elfogadta a választmány Székely Ferencz azon indítványát, hogy a székely ipari cikkek és termékek ismertetése, értékesítése és ipari teremtése czéljából a jelen év folyamán, december 15-től 1903. Január 6-ig terjedő idő tartama alatt egy nagyobb szabásu bazárt rendez és e czélból már most utasította az elnökséget, hogy lépjen érintkezésbe a székely föld ipar vállalat vezetőivel és készítse elő a legközelebbi választmányi ülésre a bazar rendezése ügyét.

Ennyiben számolunk be a nyilvánosság előtt a „Székely Társaság” első választmányi üléséről, melynek határozatai hogy eredményre vezethessenek s törekvésünkben czélt érjünk, mindenek előtt a nagyközönség támogatására van szükségünk.

NAPI HIREK.

A Vesztaszűzek betiltása.

A „Vesztaszűzek” ügye, mely néhány hó előtt szenzációs esemény volt Aradnak, a melyről annak idején írtunk, most nyert formai befejezést. Erre azonban már vajmi kevés szükség van, mert Zilahy Gyula nem akarja bemutatni az ok nélkül oly rossz hírű szűzeket.

Mint ismeretes, s tulong-tul pikáns operett előadását Arad város színházi bizottsága betiltotta a városnak a szingigzagatóval kötött szerződésére támaszkodva, melynek értelmében erkölcs- és izlésrontó darabok előadása nem engedhető meg.

Leszkay András, az akkori szingigzagató — ki azzal érvelt, hogy e darab egyik fővárosi színház színpadán is előadásra került továbbá, hogy a „Vesztaszűzek”-nél erkölcs-telenebb darabokat is adtak már Aradon, — a színházi bizottság határozatát megfellebbezte. Birtokon belüli lévén a fellebbezés az operettet Leszkay ezután még többször is előadatta.

Azóta Leszkay elhagyta Aradot, s új szingigzagató költözött az aradi muzsaházba, melynek még a neve is megváltozott, Nemzeti Színház zá lett. Egyszóval a „Vesztaszűzek” letűntek a napirendről s a miniszteri döntésnek már csak elvi jelentősége van.

Az elkésett miniszteri rendelet főresze szószerint a következő:

Arad szab. kir. város közönségének.

Leszkay András szingigzagatónak a sz. kir. város színházi bizottsága által a „Vesztaszűzek” című szindarab betiltása tárgyában hozott határozat ellen benyújtott felebbezést figyelembe vehetőnek nem találtam, mert a szab. kir. város közönsége és Leszkay András közt kötött szerződésnek a fellebbezett határozatban is hivatkozott ama kitétele, hogy: „Erkölc és izlésrontó darabok előadása meg nem engedtetik”, — biztosította a szab. kir. város közönségének, illetve a képviselőletében eljáró színházi bizottságnak az

a jogát, hogy a kérdéses szindarabnak a műsorról való levételét követelje.

Minthogy pedig a szóban levő szerződés Leszkay András színigazgató hozzájárulásával kötött meg, a szerződés alapján Leszkay Andrást ért joghátrány miatt felebezésnek helye nincs.

A miniszteri döntést tegnapi ülésén vette tudomásul az aradi tanács és értesíti arról a színügyi bizottságot és Leszkay András színigazgatót.

Némethy Lajos lelkész öröke.

A ref. püspöki hivatal tegnap becsátotta ki pályázati hirdetését, a Némethy Lajos halála folytán megüresedett lelkészi állásra. A lelkészség első osztályú állomás s 5238 korona évi javadalmazással van összekötve. A megválasztott lelkésznek a nagytemplomi funkciókat kell végeznie. A kellően felszerelt pályázati kérvényeket júli. 28-ik napjáig Dávidházy János espereshez, Kabára kell beküldeni. A megválasztott lelkész új állását ez év november havában köteles elfoglalni.

A helyi vasut villamos telepe.

A helyi vasut igazgatósága tegnap délután a városi tanácshoz intézett beadványában ajánlatot tett egy — már egyik egyik előző számunkban írott — villamos telep felállítására, amely az építendő villamos vasut és a város esetleges villanyvilágítását látna el kellő mennyiségű árammal. E beadványt véleményezés és javaslatotól végett a tanács Körner Adolfnak, a világi bizottság elnökének adta ki.

A bíró ur felesége.

Egyik nvradi lapból olvassuk a következő különösen hangzó hirt:

Él valahol, mondjuk hogy Debreczen városában egy aljárásbíró, akinek Balogh a neve. Szorgalma, iparkodása révén már rég járásbíróva, vagy törvényszéki bíróvá serdül, ha felesége véletlenül nem iparos asszony. Véletlenül! Az albiróné urasszony, aki ünnepeit színesző volt, feltalált valami újfajta szappant. Jó szappant, rossz szappant-e; törődjék vele, a ki gyártja, vagy a ki veszi. Az urasszony értékésíti a maga találmányát, gyárat épített, gyárat vezet, a férjének kicsi keresetét ő pótolja meg megegyezésszerű keresettel. Az asszony munkája védi a férjet az eladósodástól, amelyben fetreng az ország bírói kara legalább ötven százalék erejéig. A debreczeni tábla méltóságos elnöke, bernátfalvi Bernát ur, aki bizonyosan tagja a budapesti Nemzeti Kaszinónak, eként biztatta az aljárásbíró férjet, a ki hosszú mellőzés után, előléptetésért ment hozzá:

— Nem léptethetek elő olyan bírót, a kinek szappangyártó a felesége.

Ez a foglalkozás ugyanis, kaszinói felfogás szerint zsidónak való, elnézik az örménynek is, és megtürik egy olyan jobbagyvérnel, akinek az apja is szappanos volt. A járásbíró azt hitte, hogy Budapesden a miniszteri magasságban már sineken rohog a felfogás az ipari tisztességről, mint a debreczeni viczinálison. És ime járván a nádor utcai palotában, azt mondták neki:

— Adja el a felesége szappangyártás akkor nincs akadály ez előléptetésre.

Bíró ur! Utazzék haza. Irjon alá sok váltót. Vegyen kölesönt uzsorára sokat, még egyszer annyit. És megmarad urnak, előléptetik sőt lehet még magából igazságyügyi miniszter is!

A főügyész vizsgálata.

Igyártó Sándor kir. főügyész rendes vizsgálatát most tartja a kir. ügyészség és a fogház felett.

Fülöp András állapota.

Fülöp András rendőrbiztos állapotában — a kórházból nyert értesülésünk szerint — hatalmas javulás állott be. A halálra szánt ember teljesen magához jött, mellén már begyógyult a lövés okozta seb, csupán fején nem hegedt be a két sérülés. A beteg közérzése orvosi vélemény szerint annyira jó, hogy egy hét múlva elhagyhatja a kórházat.

Az eltiltott Kossuth-nóta.

Nagy-Szeben város főkapitánya eltiltotta, hogy nyilvános helyen a Kossuth nótát és Tavasz elmúlt kezdetű dalt huzzák, mely dalnak visszatérő sora tudvalevőleg ez: „Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos!” A főkapitány ugyanakkor eltiltotta a Wacht am Rhein és a Destapete Romana dalt is és megokolásában azt mondja, nem tartja megengedhetőnek, hogy a más nemzetiségűket megbotránkozató dalokat közhelyen huzzák. A nagyszzebeni főkapitány, úgy látzik, megelégedik arról, hogy Nagy-Szeben Magyarország területén van és magyar hazafias dalok éneklését nem tilthatja el akkor, midőn egész természetesen megtiltja a román és száz hazaellenes, izgató jellegű dalok éneklését.

Mangra nem lesz püspök.

Azokra a megalkuvó magyarokra, kik az aradi püspökválasztásban megnyugodva, hajlandók voltak eltagadni, sőt mentgetni Mangra esetleges megerősítését, alaposan ráczáfolt a román főpapi kar erre hivatott testülete, a püspöki zsinat mely kimondta, hogy Mangra nem méltó a püspöki süveg viselésére. Vasárnap ült össze a püspöki zsinat Nagyszzebenben, hogy kánoni szemzontból bírálja meg Mangra püspökké választását. A zsinat, melynek tagjai voltak Metianu érsek, Popea püspök, Puskariu, Musta és Hamsea arkimandriták, kimondta, hogy Mangra botrányos előélete kánonjogi akadálya püspöki megerősítésének s így a megerősítést a kormánynak nem ajánlhatja.

Népies időjósások.

A magyar nép rendkívüli éles megfigyelő képességére valló időjósásokat közölt az „Időjárás” című folyóirat. Érdekesekek különösen ezek:

Ha Gyertyaszentelőn megesepeg az eszterhaj, az izénket (takarmány hulladék) el kell tenni, mert még szükség lesz rá.

Ha Szent-György nap előtt dörög, jó nyár lesz.

Az április hét tél — hét nyár.

Ha a patak farsangon foly be a faluba bő áldág lesz.

Nagypénteki meleg — husvét nap hideg.

Ha május elején szárazság van, akkor egész évben az lesz.

Ha Orbán napja is elmúlt több fagy nem lesz.

Medárdus napján vagy Péter és Pál fordulása napján hulló eső negyven napig tart.

Margit napján ha eső lesz hat hátig tart.

Öngyilkosság a mézesetekben.

Pár héttel ezelőtt ment férjhez Nagyváradon egy Huszti Eszter nevű leány. Férjhez adta a családjá az ő ellenzése daczára is. A szegény nő nem tudta beleélni magát erőltetett házasságába, elkeseredett s elhatározta, hogy megvált az élettől. Elhatározását vasárnap végre is hajtotta. Kertutcai lakásán egy alkalmas pillanatban zsiros szódát ivott. A méreghatásu szer teljesen összegegette a gyomrát. Az öngyilkos fiatal asszonyt eszméletlen állapotban vitték be a biharmegyei köz-kórházba, hol mint értesülünk, angy kinlódás után tegnap meghalt. Öngyilkossága előtt levelet írt két barátjához, megírta végzetes tetteinek okát s hogy zenekiséret mellett vigyék utolsó útjára.

A magyar nyelv és az oláh gyerekek.

A biharmegyei Magaslakról örvenletes hirt küldenek nekünk arról, hogy mily lelkiismeretesen és minő szép sikerrel tanítják a magyar nyelvet az alsó-lugosi népiskolában. Ez az iskolának a minap megtartott vizsgálatán tűnt ki. Nagybörzst egészen oláh nyelvű szülők gyermekei járnak oda. Az apró, meztelabos kis gyermekek oly szépen enekelték a Himnusz meg a Szózat és más magyar dalokat, hogy nem egy szülőnek köny szökött a szemébe. A feleleteknél tisztán ejtettek ki a magyar szavakat, értelmesen beszéltek, ami szép eredménye a pap meg a tanítónő fáradozásának, tekintve, hogy olyik gyermeknek a szülői annyit sem tudnak magyarul, hogy megértenék, hogy gyermekük miről beszél. Az iskola első és második osztályába kilenczvenhárom tanuló jár, messziről jönnek össze, akadt köztük akárhány libapásztor. Fogalmuk sem volt a betűről, könyvről és a vizsgálaton már anyanyelvükön olvastak, számolnak, feleltek a beszéd és értelemgyakorlatból. A többi osztályokban is a haladás utján vannak a gyermekek s ez a nemzedék nem is fogja már tudni, hogy egészen oláh nyelvű szülők gyermeke. A vizsgálatra elnöknek Zichy Jenő gróftot hívták meg, aki véletlenül ott időzött. A nemes gróf atyai jószággal, türelemmel kérdezgette a gyermekeket, blztatta azokat, a kik féltek s megjutalmazta azokat, a kik szorgalmuk által kitűntek. Zichy Jenő gróf évek óta már nagyobb összegeket szánt erre a célra s nincs gyermek, a ki nem mutathatna föl ajándékot, a melyet buzdításul vagy jutalmul kapott a gróftól.

Tolvaj kocsis.

Ungvári Jozsef sertéskereskedő kocsi-a Duczár János alaposan megdézsmálta gazdája raktárát. Az éj sötétjében belopódzott, alkucs segélyével s nagymennyiségű husneműt s bort lopott el. A lopott husneműket aztán potom áron eladta Rik Jánosnak, ki az éjjel szállított el 8 kiló füstölt húst, azonban a rendőri őrzéret elfogta s így derült ki tulajdonképen Duczár János bűne, ki regóta lopkodja gazdáját. A tolvaj kocsist letartóztatták. A kár meghaladja a 200 koronát.

A nagyerdei gyilkosság.

A nagyerdei gyilkosság áldozata Medvés József napszámos, kit orvvadászok löttek meg vasárnap, ma reggel a kórházban meghalt. A holttestet a vizsgálóbírósg ma délelőtt felboncoltatta. A vizsgálatot folytatják a gyilkosság ügyében.

Gyermek holttest az emésztő gödörben.

A Pesti utca 51. sz. házában az éjjel Kristóff Istvánné észrevette, hogy az emésztő gödörben egy újszülött gyermekholttest fekszik. Jelentést tett a rendőrségnek, honnan Dobos r. biztos ment a helyszínre, ki a vizsgálat megejtése után megállapította, hogy a gyermek Németi Ágnes cselédé, ki betegen fekszik. A kis holttestet a kórházba szállították, boncolozól végett. Az anyját felügyelet alá helyezték. A vizsgálóbírósg folytatja a vizsgálatot.

A gazdasági egyesület ülése.

A debreczeni gazdasági egyesület választmánya e hó 29-én d. e. 10 órakor a városháza kistanácsstermében választmányi ülést tart. A gyűlésnek két fontos tárgya lesz, a gyümölcs faiskola létesítése és a Hortobágy hasznosítása.

Lányi Géza Debreczenben.

Lányi Géza a népszínház tagja, Blaháné kedvelt czimbalmosa jól szervezett dalársulatával a jövő hó elsején Debreczenbe jön s az Angol Királynő helyiségében három előadást tart.

Kitchener a búrokról.

A transvaáli híres bányaváros Johannesburg, a háboru sok megpróbáltatása után örömmünnepet ült a béke megkötésének öröme. Búrok és angolok a Wanderers Hall óriási termében fenyves lakomátadtak Kitchener lord tiszteletére. Megjelent Milner lord a délafrikai brit főbiztos is, és úgy őt, mint Kitchener nagy lelkesedéssel fogadták. — Milner lord beszédében az angol hadsereget és vezérét Kitchener lordot dicsőítette. — Kitchener pedig különösen a gyarmati csapatok szolgálatait emelte ki, de vitéz ellenfeleiről, a búrokról sem feledkezett meg ezeket mondván a többi között: A búroktól sokat tanultunk. Barmi lett legyen az előzetes véleményünk felőlük, most már megtanultuk, hogy férfias faj, melynek megnyerése nagyfontosságot jelent a brit birodalom részére. Most már tudjuk, hogy az egész világon mindenütt, ahol a brit lobogó leng, testvéreket és bajtársakat találunk. Amint ők (angol gyarmatok) készségesen jöttek Délafrikába, hogy érettünk harcöljanak, éppen úgy készen állunk mi is az ő segítségükre, ha netalán bajba kerülnének. Így tanított meg bennünket a délafrikai háboru a British Empire kifejezés valódi értelméről.

Orth János felesége.

A szerencsétlenül járt Orth János, a világgá bujdosott Szalvator János főherceg emléke ismét kísért. Ezutal egy new-yorki hajóskapitány. C. P. Wychgel elbeszélése idézi fel emlékét. A kapitány, ki az „Atlantic, Gol és Pacific“ társaság szuperintendense, a Newyork Herald-bau mondja el a szerencsétlen főhercegre vonatkozó történetét. Szerinte is Orth János hajója egy erős, nagy viharok esett áldozatul. De szerinte Orth János neje, Stubel Jenny az egykori operett-énekesnő, a sokat emlegetett Stubel Lóri bécsi énekesnő nővére, nem lett a szerencsétlenség áldozata. Orth János feleségét — mondja a kapitány — nem találták a

hajón, további sorsáról azonban Wychgel mit sem tud. A kapitány elbeszélésében csak az különös, hogy tizenkét évig várt közléseivel, mely Orth János felesége személyéhez fűződik.

Kossuth Lajos szegénysége és gazdagsága.

Azt a szeretetet, a mi a magyar nép lelkében Kossuth Lajos emléke iránt él, mi sem bizonyítja jobban, mint a sok anekdota, a mi róla a közzsájon forog. Egyik ilyen szép anekdotát a következőkben közli lapunk egy buzgó olvasója:

Egy társaságban két jó magyár ember között vita támadt nagyemlékű Kossuth apánk anyagi helyzetéről. Egyik azt állította, hogy Kossuth gazdag ember volt, a másik pedig azt, hogy szegény ember volt. De mivel egyik sem bírta a másikat nézetéről és állításáról meggyőzni, egy öreg negyvennyolczas hazafit kértek fel a döntés kimondására. — Ez az ügyet ekkep oldotta meg:

— Igaza van — szolt — mindkettőlöknek, mert Kossuth szegény volt, azt tudjuk, hogy legutolsó éveiben is még dolgozott, — de gazdag is volt, gazdagsága pedig a következőkből állott: Ugyanis Kossuth apánk született 1802-ben meghalt 1894-ben A születés és elhalálozás éve összesen 3696

Ezt a vagyont megosztva két fia között: jutott mindegyikének 1848. a mi oly vagyon, mit még a világ, és különösen a magyar haza fennáll, soha el nem vesztethetnek.

Katonatisztek botránya.

Panaszos levél érkezett ma hozzánk. Két katonatiszt ellen, a kik meggyalazták a magyar nyelvet. Súlyos vadat tartalmaz ez a levél. E hó tizenhetedikén a 4806. sz. vonatnál a Csapi allomáson történt a botrány, melynek tanúi voltak Cseörgeő hajózási és főfelügyelősi vezérttkaron kívül Békés Emil, Bogdán M. debreczeni lakosok, kereskedelmi utazók és Rodosi Sandor budapesti kereskedő.

Az allomáson dr. Seherf Leo ezredorvos és Ruda Károly hadnagy, a kik a cs. és kir. 65. gyalogezredben szlgálnak, a vizsgáló kalauztól nem dohányzó szakaszt kértek. Természetesen megkadták és szepen elhelyezkedtek benne. Ugyancsak e vonattal akart azonban elutazni dr. Preusz ungvári ügyvéd is nejevel, s szintén nem dohányzó szakaszt kért a kalauztól. Ugyan abban a kocsiiban kapott helyet, a melyikben a katonák helyezkedtek el. A két tiszt, még mielőtt elindult volna a vonat, szivarra gyújtott s a „nem dohányzó“ kocsiiban ugyancsak eregettek a füstöt. Dr. Preuszné erre kiszolt a kalauznak:

— Kérem itt dohányoznak. Én olyan kocsiat kértem, a melyikben nem szabad dohányozni.

A kalauz bement a kocsiiba és meggyőződött arról, hogy a két tiszt dohányozik, de látta azt is, hogy az ezredorvos letépte összeszaggatta a dohányzást eltöltő táblát. Illedelmesen felkérte a két tisztet, hogy menjenek át egy másik fülkébe, mert ez a nem dohányzó részére van fentartva. A két tiszt zsörtölködve elhagyta a kocsiat s mig átmentek a másik fülkébe, az ezredorvos németül káromkodott. Szidta a kalauzt.

— Ostoba, disznó magyarja, beszéljen németül, ha én német nyelven beszélek. . . A vizsgáló kalauz nem hallotta ezt az ékes beszédet, s csak későbbben figyelmez

tették a katonatisztek gyalázkodásaira. S mikor bement a tisztetekhez és a jegyüket kérte, a hadnagy felugrott helyéről és a kardját félig kihuzva dühösen rakiáltott:

— Hallgass kutya magyar mert nem jól jársz.

A kalauz bejelentette a tisztetek felháborító viselkedését a helyettes állomásfőnöknek, akinek az ezredorvos újból azt mondta hogy ha ő németül beszél, a személyzet is németül beszéljen.

Később kiderült, hogy úgy az ezredorvos, mint a hadnagy tudnak magyarul. A helyettes állomásfőnök bejelentette ezt az esetet az illetékes hatóságnál.

Távirat.**Az angol király állapota.**

— A „Debreczen eredeti távirata. —

Budapest, június 25.

Londonból jelentik, hogy az udvar köréből kiszivárgott hírek szerint a betegség válságosra fordult.

A tegnapi minisztertanács foglalkozott a király halálának eshetőségeivel. Azt az indítványt, hogy a királyt az ágyban koronázzák meg, mellőzték. Az operáció után a király magához hivatva a walesi herceget kinek ezt mondta: »Hónapok óta halál sejtelmeim vannak, félek, hogy a koronázást nem érem meg.«

Udvari körökben az a hír van elterjedve, hogy a király lemond fia javára.

Koppenhágából táviratozzák, hogy Alexandra angol királynő sürgönyt küldött a dán udvarhoz, melyben az van, hogy a legrosszabbtól lehet tartani.

Hazájából száműzött magyar grófnő.

Haller Lujza grófnőről, aki őseitől öröklött lelkesedéssel élete minden percét hazájának szentelte, igen elszomorító hirt hallunk. Öreg napjaira lelketlen emberek száműzték hazájából és ki kellett vándorolnia Németországba, hogy ott terhes szolgálatokkal keresse kenyerét. Haller Lujza grófnő, mint ismeretes, Fejéregyházának volt urnője. Néhai atyjával, hallerkoői gróf Haller Ferenczessel a világsi fogyerletétél után együtt szenvedtek sok évi varfogtságot. Mikor kiszabadultak, édesatyjával együtt ápolták azokat a sirokat, ahol Petőfi és hősiestársainak hamvai pihennek. Ők kezdeményezték a segesvári Petőfi szobrot s a fejéregyházi honvédemléket. Midőn atyja elhalt, honleányi lelkesedéssel, de férfias akaratával folytatta a hazafias munkát. A honvéd sirok nagy területét bekerítette, parkírozta, beültette a legszebb rózsákkal és virágokkal. Petőfi-házat építtetett, vendégszobával és kicsiny muzeummal, az őrnek szükséges lakással és gazdasági épületekkel, mindezt a magáéból tevő. Rossz évek jöttek, anyagi csapások látogatták meg a nemes urnőt, mely miatt birtoka nagyon meg lön terhelve. A földmívelési kincstár telepítési czelokra megakarván venni, megbecsültette 240.000 forintra a lekötött területeket, de miután érdemleges árverelő nem akadt, megvette a becsáron alól 170.000 frton. A felszerelések átvételénél is megkárosították a grófnőt 38.000 frtig. Még van néhány parcellája a kincstári birtokok közé ékelve,

ezt is potom árért akarta tulajdonba venni a kincstár. Amde a grófnőt földönfutóvá tették és hazájából száműzték az első megkíséreléssel is. Darányi miniszter a dolgról nem tud, az ő háta mögött csinálták a miniszteriumban e lelketlen műveletet s ráadásul durván és gorombán bántak Fejéregyháza nemes urnőjével az alantas kincstári tiszték. Az égbekiáltó igazságtalanságokat a grófnő több levelben összefoglalta, ezek illetékes kezekbe s ezek között a Petőfi társaság kezeihez is eljutottak. E szomorú ügy — mint halljuk — a képviselőház elé kerül.

Tilos a fűző.

Érdekes rendeletet adott ki, mint Bukarestből jelentik, a román közoktatásügyi miniszter. Elrendelte ugyanis, hogy az állami női közép- és ipariskolák növendékeinek fűzőt a jövőben nem szabad viselniük az iskolában. A ki e rendelet ellen vét, azt megbüntetik. A rendelet végrehajtásáért a kultuszminiszter az állami iskolák igazgatóit és a magán leányiskolák felügyelőit teszi felelőssé.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon jó barátaink és ösmerőseink kik felejthetetlen édes atyánk végtisztességtétele megadásánál megjelenni szívesek voltak, fogadják hálás köszönetünket. Áron Jenő és testvérei.

Nyilatkozat.

A szolyvai égvényes savanyvíz szén-sav és szikló tartalmánál fogva egyike a legjobb alkohikus vizeknek. Sokkal jobb a krondorfi, preblai és bilini vizeknél. Magyar Baedeker.

A szolyvai ásványvíz kitünő üdítő ital. A savanykás kerti borokkal vegyítve rendkívül kellemes.

A gourmand-uzsorás.

(Ötezer forintos pofon.)

A főváros egyik előkelő vendéglőjében tegnap a déli órákban kínos incidens játszódott le. Hogy nagyobb botrányra nem fajult a dolog, az csak a vendéglős ügyes és tapintatos közbelépésének köszönhető.

A vendéglő — vasárnap lévén — a déli órákban meglehetősen meg volt telve jobbára söröző urakkal. Egyik oldalfülkében egy idősebb ur villásreggelizett egymagában.

Csakhamar két fiatal ur lépett az étterembe. Külsőjükről itélve vidéki birtokosok, vagy gazdatiszték lehettek,

Körülnéztek, minden asztal el volt foglalva.

— Menjünk be ide! — szólta aztán az egyik.

Azzal beléptek az oldalhelyiségbe.

Pár pillanat múlva hatalmas csattanás, majd éktelen lármá hangzott ki a fülkéből. Többen felugráltak, de leggyorsabban a vendéglős, aki berohant a zajon ok közé.

— Ezt a gaz uzsorást fenytettem meg egy kicsit! — szólta most már egészen nyugodt hangon az egyik vidéki ur.

Az idősebb ur káromkolt és az arcát szorongatta.

— De uram, ne csináljanak botrányt, az égbe kérem!

Azzal karon fogta a bántalmazott urat és gyorsan kivezette a sötétbe, ahol zajongva rendőrért kiáltozott.

A fiatal ember ezalatt helyet foglalt

és a kíváncsi kérdezősködőknek ezekben mondotta el a tényállást:

— Nem ismerik az urak ezt az embert? A főváros egyik leghírhedtebb uzsorása ez: H... Lipót.

Még egyetemi hallgató koromban elég könnyelmű voltam, hogy száz forintos váltót irtam alá neki. Hogy nagykorú lettem, ötezer forintos váltókeresetet indított ellenem. Nem tudtam bizonyítani és rám is verték a port. Tetemes költségekkel egyetemben behajtották az egész összeget.

Azóta most láttam először.

Talán ügyet sem vettem volna rá. De kérem, mikor az asztalára néztem, elfogott a düh... kaviárt evett és tengeri rákot malagával!

Az én pénzemért!... Ezért fenytettem meg! Bocsánatot kérek a kis lármáért. De beláthatják kérem, megerdemelte.

Az ügynek azonban a bíróságnál folytatása lesz, mert H. Lipót azzal fenyegetőzött, hogy R. B. földbirtokost könnyű testi sértésért és bűncselekményért bepereli. El is sietett az orvoshoz — látteleért.

Krónikás emlékek Józsa Gyuriról.

I.

Józsa Gyuri nevét egész Magyarországon ismerték. Valóságos typos volt a maga korában: majdnem mondhatni: egész kis országok kifejezése, régi magyar gazdagságával, pénzevel, hatalmával, eredeti ur, sokszor durva kedvtöltéseivel, nagyuri mulatozásával s később egész adomakörnek a központja.

A „Magyar Nábob” Kárpáthy Jánosának, az „Eppur si muove” Csollán Berezi Jenőnek igazi megtestesülése. Jókai és Vas Gereben kedvesen rajzolt alakjai. — Ismeretesek ezek mind e kitünő írók tolla által megörökítve.

A közelmúlt időben több adatot hoztam nyilvánosságra az elmúlt kor emez ország-szerte híressé lett alakjáról, megemlékezvén olyan viselt dolgairól is, melyek kevésbé voltak ismeretesek. De a nyilvánosságra hozott krónikás adomák, a bohó ur tempók, kedvtelések meséi még maig sem merítették ki végképp azt a mondakört, melynek Józsa Gyuri különösen lakóhelye, Tiszafüred mentén főhőse volt s az ma is.

Ime, alábbiakban elmondok ismét néhány történetet s vonást Józsa Gyuri életéből. Majd rövid vázlatban megismertetem őt oly oldaláról és tetteiről is, melyekről itten szájhagyományok meg írások beszélnek is melyek szintén méltók az emlegetésre. Ilyen lesz komolyabb természetű tetteinek és jótéményeinek elmondása.

1844-et irták, tehát félszázada mult már, mikor Tiszafüred ünnepi ruhába öltözött népe, apraja nagyja a Tisza partján várta a legelső gőzhajót, mely az ő Tisza hullámain először nyergelte meg és haragos, tajtékzó barázdát hasított annak föl-színén.

Tiszafüred lakosai epedő kíváncsisággal tekintettek már, kora reggel óta a délnyugati irányban kanyarodó Tiszának széles ezüst csókján lefelé, lesve a pillanatot, mikor a várt csoda a láthatáron feltűnik.

Végre hosszas várakozás után megérkezett a „Pannonia” nevű első tiszai gőzhajó, nenzeti színű zászlók ordejével. Száz meg száz torokból harsant az „éljen” a csoda láttára. Szólt a zene, dörögtek a parton a mozsarak, az öröm a meglepetés

és csudálkozás vegyülékének kifejezése ült minden arczon.

Méltóságosn állott meg a Pannonia, a magyar folyó felületén, pár ágyudördüléssel köszönve meg az ünnepélyes fogadtatást. A kerékzetre habok susogták, hogy kiszáll a nemes gróf. Férge mairózik csinos csolnakot boosátottak vizre s partra szállt róla a „legnagyobb magyar” gróf Széchényi Istvan a haza ünnepe fia.

A part szélén egy dereglye volt kikötve melyben a városi és vidéki birtokosok élén Józsa Gyuri fogadta a hazának legnagyobb fiát, igen, mert övé volt a rév, övé volt a hid, tehát a házizadai szerep őt illette.

A kiszállott vendéget Józsa Gyuri megölelte e szavakkal: „Nem bocsátlak el addig, míg meg nem áldasz engemet!” Bizony ra is fért az áldás.)

A tiszaparti füzesben, ahol a kiszállás történt, hosszú asztalok voltak felállítva melyeken párologott a paprikashalt. Ide vezette Józsa Gyuri gróf Széchényi Istvánt, kinalva a Ferge Sándor által készített halpaprikást, amiből a gróf evett s mondá: „Jó ez Gyuri, de hidd Gyuri, több fér a főbe, mint a hasba.” Józsa Gyuri pedig azt gondolta magában, hogy nála ellenkezőleg all a dolog,

Említém, hogy a halászlakomát Ferge Sándor készítette, Józsa Gyurinak kénytelen kegyence egy óriás, deli igazi magyar alak, aki fehér patyolat, feltűrt ujj ingben ránczraszedett gatyában sürgött forgott a vendégek közt. Ferge Sándor deli akakja feltűnt a gróf előtt is és beszédben állt vele. Józsa Gyuri büszke volt emberére, de nem mondta el történetét, — mit is érdekelne egy Széchényit országra szóló fontos dolgai közt, valami egyszerű révész története? A történet következő volt:

A katonafogdosás elől bujdosnak akkoriban a legények. menekülni igyekeztek a katonai szolgálattól, s minden hibáért járó 24—30 bottól, vagy az esetleg négyszer fel, négyszer le vesszőfutástól. Hoszonnegy tiszamenti legény beállott Józsa Gyurihoz béresnek, amíg a fogdosás tartott: ott a nemesi kurián nem parancsolt sem a notárius, sem a bíró. Működött a 24 fizetetlen béres (köztük a deli Ferge Sándor) a szabadon lopással fizetett ispánok felügyelete alatt. Mert Józsa Gyurinak meg volt az a kedves szokása, hogy ritkán volt otthon. De meg volt az az atkozott szokása is, hogy ha országos ügyelgeséből hazavezetődött, hát azt kérdezte az ökörtől, hogy hol a borja? a kotlótól, hogy szopotte már a csirke? meg hogy, hová lett a kávaról a görös?

Elve volt: rettenteni, magát alattvalói olótt felelmissé tenni. Ez elvét akarta a 24 béresrel is elfogadtatni; futott a hír rétre, tanyára, hogy itthon van a „Sátán”. Eppen kaszással volt elfoglalva a réten a 24 béres. Kihajtatott hozzájuk és szokása szerint beléjük is kötött menten. A legkülönbnek, Fergének tartott fenyegető szitkozódások közt s korbácsos kezében parancsolta annak, hogy közelebb jöjjön.

Megkorbácsollak az árkangyalodat!

Ferge nem volt res, előlépett s kikerülendő a gyalazatos megkorbácsoltatást, nekifogta a kaszát Józsa Gyurinak, elfojtott hangon sziszegve:

Egy lépést se, mert...

Mire Józsa Gyuri puskájához kapott és a másik perczben Ferge vére pirosra festette a zöld mezőt, Józsa kocsijához ugrott s gyorsan elhajtattott.

Azonban Ferge nem halt meg. Melle, karja tele volt nyulseréttel, de ügyes orvosok megmentették. Józsa Gyuri házilag in-tézte el az egész bajt. Nem került az semmi törvény elé Kibékítette, adván neki egye-

bek közt, mint halászgazdának és főrévésznek, a fürdői révben teljes hatalmat, a vele járó könnyű és boldog élettel, amelyben halála után az örökösök is meghagyták Fergét.

Józsa Gyuri mint nagy földesur gazdálkodott sok ezer holdnyi birtokán — melyek mellett még bérelt is, — üzve nagyuri kedvtöltését, melyek sokszor „rettegett sátán”-ná is tevék, de más oldalról is hagyott maga után emléket: nem feledkezett meg a szegényekről, nem a közügyekről sem.

Jótekonyságait, melyek néha szintén a bohózkodási kedv kielégítésének mezébe voltak öltöztetve, Tiszafüreden még mindig emlegetik a krónikás adomák mellett. Épülőfélben levő kastélyában nagy kenyérsütő műhely volt berendezve, hol a fővárosban pékekke tanított fürediekkal sütötte a sok kenyeret a szegény intézetek számára. Tizenkét, huszonnégy szegény iskolás gyermeket ruházott évente. Igaz, hogy csikó-bőr eszmába, bokáig érő szepten birka ködmönbe s báránybőr sapkába öltöztette őket; de jó volt ám, mert meleg volt s ingyen volt. Az iskolák fűtésére nádat, gyékényt és fűzgyalagot küldött, rektor és prorektor uraimék czellájuk melegítésére pedig hatókrös szekérrel fát. Tüzesetknél, melyek gyakoriak voltak a sűrűn épített nádas hazák közt, a károsultaknak rögtön épületfát és nádat adott.

A családi iratok közt megvannak az adatok, melyek bizonyítják, hogy az 1831-ki nagy kolera alkalmával Józsa Gyuri 800 pengő forintnál többet fizetett ki saját uradalmi cselédeiért s azokon kívül nagy számú más szegényekért helyben készített és behozatott orvosságokra. Ezenként pedig állandóan 200 pengő forintig fizetett kontóta szegényekért néhai Hoffmann uram patikájában.

Hogy a közügyekért mit tett Józsa Gyuri, azt kartársai tudták csak és akik vezető férfiak, kik az akkori társadalmi és közművelődési életet ápolták és fejlesztették. Józsa Gyuri bőkezűségére mindig számíthattak, kiváltképpen, ha eltaláltak az alkalmas időt és módot.

Nevezetes alkotása volt Józsa Gyuri-nak a tiszai hid, mely tizenöt évig szolgált közlekedési eszközzel s a melyet felégetése után ötven esztendeig kellett nélkülözni. E nevezetes hid története röviden ez: Józsa Gyuri 1833-ban, hogy a Tiszán átvaló nehéz és rendetlen közlekedést javítsa, gróf Karolyi István poroszói nagybirtokostól a Tisza kompos révét a hozzatarozó kocsmával, állással és legelővel együtt 25 évre 2120 pengő forint évi haszonbérért kibérelte, szerződésileg kötelezvé magát arra, hogy egy év alatt állandó hidat építtet a Tiszán. Később meg arra is köteleztetett Józsa, hogy a poroszói töltést csináltatni és javíttatni tartozik s úgy adni át a megyének, hogy alkalmas legyen a kikövezésre és rendezett töltésut alkotására.

Milesz Béla.

CSARNOK.

Vaterloo.

Eckmann—Chatrián elbeszélése után fordította: ifjabb Mörizs Pál.

Minden cifrázás nélkül mondom el a tényeket. Hisz oly egyszerű és rettenetes is volt ott minden. Az őrnagy halvány arcán látszott hogy most is lázbeteg. És már csak

nem egész éjszaka volt. Még ma is élénken be van vésődve lelkembe ez a jelenet, pedig azóta már ötven esztendő pergett le. A négyoszög szürke vonala és árnyai a piacon. Középen a lóhátas őrnagy. Körülötte a tisztikar, az eső csöpörög. Mélységes csend. Fülét a polgárság is. Mindenhol nyitva az ablak.

Egyetlen hang nem hallatszott. Mindenki tudja, érzi, hogy Franciaország sorsa forog szobán.

Csak a Vidál százados parancs szava hangzik, midőn elrendeli a fegyverfogást, tisztelgést.

Majd a fegyverek zörgése után az őrnagy éles, határozott hangja harsan a fülemben. A Rajna tulsó oldalán, Lützellénél, Lipcsénél sokszor hallottam ezt a hangot, midőn a véres csaták közepette szakadatlanul ismételte: „Felzárkózn! Felzárkózn!” A hideg végig borzongott a hátamon és megdermett még a velőm is. Most a következőképen beszélt:

— Katonák! XVII-dik Lajos ő felsége márczius huszadik napján elhagyta Párizst és Napoleon császár még az nap bevonult a fővárosba.

Megrezent az egész tömeg, de ez csak pillanatig tartott és az őrnagy tovább folytatta beszédét.

— Katonák! Franciaország zászlója az arcolei, rivoli, alexandriai, chebreissei-i, a priamasok melletti abonkiri, marengoi austerlitz, jeni, eylau, friedlandi, sommosierai, madridi, abensbergi, eckmühli, eszlingeni, wagrami szmolenszki, moszkvói, weizenfelszli, lützeni, bautzeni, wurezeni, drezdai bischofswerdai hanau, brienne-i, Saint-dieier-ei, champagnei berti, chateau, thierry, joinvilliers-ei, a szajnamenti, mery-i, montereau-i, montmail ei zászlo. . . Ezt a zászlót a mi vérünk festi. . . Ez a zászlo a mi dicsőségünk!

A vén őrmester a burokból kibontotta a három színű, golyótpédelt, foszlányos lobogót. Az őrnagy kezébe ragadta a zászlót.

— Ime itt van ez a zászlo! . . . Hisz ismeritek! . . . Ez a nemzet zászlaja. . . Ez a zászlo az, a melyet az oroszok, a poroszok, az osztrákok, a mi nyit ellen-ségeink, kiket mi mégis százszorinkább kíméltünk, mindjárt első győzelmők napján elrabolta tőlünk, mert annyira feltek ettől a zászlótól.

A vén katonák ezen beszéd hallatára lesütötték a fejüket, hogy könyeiket ne lássa a világ. Mások ellenben halott halványan, de iszonyu tekintettel tekintettek körül.

Az őrnagy pedig még magasabbra emelte a hangját.

— Én! . . . Én! nem ösmerek más zászlót! . . . Eljen Franciaország! . . . Eljen a császár!

Ezen eljen szóra ujongó kiáltásban tört ki a tömeg. Mintha csak menydörgött volna, az ablakokból, a piacon, az utcákon úgy zendült végig ez a viharszerű kiáltás: „Eljen a császár! Eljen Franciaország!” A polgárok és katonák összelelkeztek. Minkénki úgy érezte, hogy minden meg van mentve és hogy egyszerre mindent visszauvertünk, a mit Franciaország 1814 ben elvesztett.

Már majdnem teljes éjszaka volt. Jobbról-balról hármával, hatosával, huszával, karöltve, pillantott a tömen, minden ajkon riadó haogon kiáltván: „Eljen a császár!”. Most hirtelen a kórház felőli bástyáról pirosas villámsugár czliázot át az égen. . . és megbódult az ágyulorke. Majd reá a fegyvertár felől bódult az ágyuhang. És szakadatlanul, perczről-perczre dörögtek az ágyuk.

(Folyt. köv.)

Nyilttér.

Mig a legutóbbi időkig egyetlen viz sem volt egészen biztosan adagolható a vérköpésben, szivbajban és asthmában szenvedő embereknek, az újabb kísérletekből kiderült, hogy ilyeneknek egyedül a

„MARGIT“

gyógyforrás Margittelep, Beregmege

vize ajánlatos fogyasztásra, amely ezek mellett nemcsak a **hugyszervek betegségeiben** a legjobb viz, hanem a legkisebb borviz s enyhén sós ize miatt mindenki, még a legkisebb gyermekek is a legszívesebben veszik magukhoz a **gyomor és légesőhurutos megbetegedéseinek**.

Országos főraktár:

EDESKUTY L. Budapesten,

Cs. és kir. udv. szállító.

Ásványviz nagykereskedő.

Kapható mindenütt.

Tartósságért 10 évig kezeskedem.

Ezen szerkezetet egy 5 éves gyermek is kezelheti.

Célszerűsége, olcsósága, tartóssága és kényelmes ségéné fogva felülmúlhatlan. A rudak önműködése által az eddig előfordult kellemetlenségek, mint egyoldalú felhuzás, a zsinórok összegömbölyödése vagy azok elszakítása teljesen ki van zárva. A redőny tetszés szerinti magasságban megáll, mindenkor feszesen és simán gördül le, a mi a szövet tartósságára nézve igen előnyös.

Az amerikai redőnyrud bármely ablaknál alkalmazható, a rud be- vagy kiakasztása egyszerű és egy percnyi idő alatt eszközölhető.

Vidéki megrendelések azonnal teljesíttetnek.

Teljes tisztelettel

Csonka Dániel

Debreczen, Kossuth utca 25-dik szám alatt.

Szép bajusz nyerhető rövid időn a híres „Hajdusági pedró” használata által. Egy doboz 40 ft. Kapható Debreczenben **Tóth Béla** gyógyszerárában, valamint a készítő **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszerésznél H. Szoboszlón.

Nyári ruhák, batistok, zefirek,
 áttört kelmék, picket mellények

tisztítását

kifogástalanul teljesíti
Hrabéczy Antal
 ruhafestő és vegyészeti
 tisztító intézete

Debreczen

Széchenyi utca 42.

Diva tos Stauböl (por olaj)

impregnáló szer

szobapadló beeresztéséhez,

mely eltávolítja a port, megvédi az egész-
 séget és áru, tartóssá teszi a padlót s
 megtakarítja a surolás költségeit. Egyedüli
 elárúsító Debreczen részére:

Ganofszy Lajos

fűszer, festék- és mag kereskedése a

„Kék Macskához”.

Központ:

Dustless oil & Paint Co.

G. Hartmann & Co.

BÉCS, VI., Mariahi ferstrasse 9.

Szabó Lajos fiai czégnél
 Debreczen, Rózsater.

m é t e r e 27 krajczár és 32 krajczár.

Szerb és Csalány vásznak

15 krtól 22 krig.

Turista ingek nagy választékban

Szabó Lajos fiai czégnél
 Debreczen, Rózsater.

2645—1902 k.

Hirdetmény.

A Balmazújváros község határá-
 ban fekvő önálló vadászterületet nem
 képező birtokokat illető vadászati jog
 — mintegy 6015 kat. hold területű
 az 1902. év aug. 1-től kezdődő 6 év-
 re a Balmazújváros község házá-
 nál f. jul. 7-én d. e. 10 órakor tartandó
 nyilvános árverésen hasznosbérbe ada-
 tik. Az árverési feltételek a jegyzői
 irodában megtekinthetők.

Balmazújváros, 1902. jun. 16.

Kovács Ferenc
 h. főjegyző.

Gyórfi István
 főbíró.

Alkalmi vétel.

A Széchenyi-utca végén
 a nagy vásártér mellett
 fekvő 4000 □ öl föld gyár
 vagy háztelkeknek eladó.

Értekezhetni **Dorsch**
Hugó asztalos urnál Deb-
 reczen, Nagyvásártér.

Berettyó-Ujfaluban

a legjobb forgalmu helyen, a főtéren
 egy hentesüzlet lakással vagy a
 nélkül, továbbá még egy üzlethe-
 lyiség kiadó.

Értekezhetni **Feldmann Ig-**
nácznál Berettyó-Ujfaluban.

Peronospora ellen legjobb a
Kecskeméti por

600 grammos csomag 24 krajczár.
 Gyümölcsfák permetezésére a

Gyantalisztes kecskeméti por

850 grammos csomag 28 kr.

Kontsek Gézánál

DEBRECZEN, Kossuth utca.

Tavaszi és nyári idény

1900.

Valódi brünni szövetek.

Egy szelvény 3.10 mt.	frt 2.75, 3.70, 4.80 jó	} valók } szövetek } és pap- } írók
hosszu, teljes uri öl-	„ 6.— és 6.90 jobb	
tönyt (kabát, nadrág,	„ 7.75 finom	
mellény) ad ára csak	„ 6.65 finomabb	
	„ 10.— legfinomabb	

Egy szelvény fekete szalon öltönyhöz 10 frt, valamint felöltő
 szöveteket, turista lödöket, legfinomabb kangarokot stb.
 küld gyári áron a valódiságáról és szoliditásáról jól ismert
 posztgyári raktár

Siegel-Imhof Brünnben.

Minták ingyen és bérmentve. Minták szállításért jótállás. A
 magánfelek előnye tetemesek, szövetet két közvetlenül fenti
 cégétől a gyárhelyiségből rendelni

SZABADOS és ROSSI

vizvezetékek és világítási
 vállalat

DEBRECZEN

Piacz-utca 58.

Légszusz és vizvezetékek
CLOSETEK
 és csatornázások,
SZIVATTYUK
 Fürdőberendezések
 és Gőzfürdők
 stb. berendezésére.
 Kőagyagsövek raktáron.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostávi szemben.